

Rumyana Damyanova

(Bulgaria, Institute for Literature, Bulgarian Academy of Sciences)

Unpopular, Unknown, Overlooked – Bulgarian Authors of the 19th and the 20th Centuries

Abstract: The text comments on the topic of the Collegium of Revival Literature – *Unpopular, Unknown, Overlooked – Bulgarian Authors of the 19th and the 20th Centuries*. It raises the question of how authors and works meet or pass each other in Bulgarian literary history, and whether they meet at all. A lot of ideas, values, and even canons are being reconsidered in the 21st century. The literary process of the past may now be seen through a different prism and modernity cannot remain apathetic to this re-evaluation. It is time to give the “canon in the shadow” its due through exploring the following questions: were these authors known in their time, but not today, did they remain unknown both then and nowadays, what are the reasons for them to be overlooked both by their and by our contemporaries?

Румяна Дамянова

(България, Институт за литература, БАН)

XXVI Колегиум: Неизвестни, непознати, подминавани – български автори от XIX–XX век

Темата на този Колегиум има амбицията да постави един важен въпрос: как в българската литературна история се срещат, познават или просто се разминават автори и творби от XIX и XX век. И по-точно – срещат ли се въобще?

Новият, 21 век, сякаш е време за преподреждане на много представи, ценности, а защо не и канони? Литературният процес от миналото може да бъде видян през различна призма и българското литературознание не може да остане съвсем изолирано от подобна тенденция. Съвсем навременно е да се обърне внимание на автори от „канона в сянка“, ако използвам израза на Дейвид Дамрош, на автори, които по различни причини са останали неизвестни, непознати, подминавани.

И трите определения са оценки от днешното време, за нас те днес са: неизвестни, непознати, подминавани.

Неизвестни – донякъде е условно определение, защото всеки автор, дори и „най-неизвестният“, все на някого е бил известен, все е публикувал някъде, имал е читатели. Ако пък не е публикувал въобще, имал е кръг от близки, които са познавали творбите му. Но в случая „неизвестни“ по-скоро означава автори, които по различни причини са останали непопулярни за своето време, а и са потънали в забравата на бъдещето.

Непознати – означава, че, дори и да са били популярни и известни за времето си, по различни причини за днешното време са останали непознати, не съвсем познати, или „все още“ непознати. Литературната история не е била ласкава към тях. Те сякаш са най-оئےправданите – имали са своята популярност, радвали са се на оценки и на похвали, а след време името им потъва в дълбока забрава. Често презумпцията и при неизвестни, и при непознати е, че те са били такива не само днес, но и в своето време. Това, че сега се открива нещо от техния живот или от творчеството им – все още не ги прави

известни, или познати. Или ако са били тогава известни, но се откриват непознати до днес техни творби, те мигновено ли заемат място в литературния процес на времето? Именно това е сложният въпрос. Сякаш забравата е по-бърза от популярността.

Подминавани – очевидно става дума за автори, които и в своето време, и най-вече днес, са подминавани, остават незабелязани, изцяло в сянка. Ако са били популярни и тачени в своето време, а днес са потънали в забрава, днес са подминавани, то въпросът е повече към ролята на техните творби, към ползата от тях в днешно време.

Каква би могла да бъде идеята на Колегиума по възрожденска литература?

Обръщането към тези неизвестни, непознати, подминавани автори от XIX и XX век би могло да обясни защо те са останали съвсем неизвестни, непознати или подминавани и днес.

От друга страна – обръщането към тях може да обясни защо те са били донякъде популярни в своето време, техните книги са били четени и купувани, имали са свой кръг от читатели и почитатели, а след това с годините са преминали в относителна забрава, която в днешно време ясно може да се определи като абсолютна.

И накрая – има ли аргументи, които работят в посока на идеята: какво поражда тяхното „откриване“ в днешно време? Дали да не се възприеме презумпцията, че днес, от дистанцията на почти два века, тези автори могат да бъдат включени в канона, който вече е възприет, и с който се съобразяваме? И ако „да“ – какви са променените естетически и исторически изисквания към тези автори или творби, за да бъдат включени в канона, или ще продължават да остават „автори в сянка“ или по аналогия „творби в сянка“?

Вярвам, че настоящият Колегиум е опит да се отговори на тези въпроси.